СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 207. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 5. вересня, 1925. VOL. XXXIII. No. 207. Jersey City, N. J., Saturday, September 5. 1925. THREE CENTS

Американський великий воздухоплав Шенандо розбився.

З РОЗБИТИМ ВОЗДУХОПЛАВОМ ЗГИНУЛО 14 ОСІБ ЙОГО ЗАЛОГИ.

КЕМБРИДЖ, Огайо, 3. вересня. — Небувала буря з дощем, вітром і громами загнала сюди сьогодня рано великий американський воздухоплав Шенандо і розбила його на три части, які упали із значної висоти на дерева на фармі.

Підчас катастрофи згинуло 14 осіб із залоги, а між ними і командант воздухоплава капітан Захар Ленсдавн. Прочих 7 із залоги вирятувались, але двох вийшло з тяжкими покаліченнями.

Воздухоплав Шенандо се перший великий воздушний корабель, на зразок Цеппелінів, збудований в Америці.

Його збудовано в Филаделфії з дураміну, се є металю, зложеного з алюміну, міди і марганця, який був значно лекший від інших металів.

Шенандо був довгий 680 стіп, високий 93 стопи, мав 6 моторів Пекерда із силою по 300 пар коний. Скорість лету виявив по 65 миль на годину.

Перший пробний лет кругом Злучених Держав зробив осеню 1923 року. Відтак стояв на свому постою в Лейкгерст, Н. Дж., відки іноді робив тільки меньші полети.

ХТО ВИНЕН?

НЮ ЙОРК, Н. Й., 3. вересня. — По катастрофі воздухоплава Шенандо люди шукають виновників трагедії.

Німецький знавець летництва Антін Гайнен каже, що Шенандо вже був неспосібний до більших летів, бо з нього усунено половину охоронних знадобів.

Жінка команданта воздухоплава, пані Ленсдавн, каже, що Шенандо не повинен був вибиратися в бурю, але його вислано для політики Вашинґтону.

Одначе міністер военної фльоти Вилбер заявляє, що він ніколи не наказував летіти.

ЛЕНСДАВН ЗГИНУВ БІЛЯ РОДИННОГО МІСЦЯ.

ЛЕЙКГЕРСТ, Н. ДЖ., 3. вересня. — Жінка покійного команданта воздухоплава Шенандо, пані Ленсдавн, каже, що її чоловік не хотів вибиратися в сю останню воздушну дорогу на захід.

Він знав, каже вона, що по дорозі стріне великі бурі, особливо в стейті Огайо, де він родився. Він вже загалом хотів кинути летництво і дня 15-ого с. м. мав покинути службу.

Се, каже вона, був немов голос остороги в його души, що сей лет буде для нього нещасливий і так і сталось і він згинув у стейті Огайо, на 100 миль від місця, де родився.

ХВАЛИТЬ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 3. вересня. — З нагоди 5686-ого жидівського нового року видав ґовернор стейту Ню Йорк Алфред Смит поклик до Жидів, в якому каже, що Америка рада, що має у себе Жидів, бо такий високо релігійний нарід як Жиди є корисним набутком для кождого краю.

В поклику ґовернор звертається особливо до жидівської молоді і пригадує їй, щоб не забувала, що лише релігія зробила їх націю великою в історії.

Вкінці Смит зазначує, що релігії не можна відділяти від щоденного життя людини, хотяй можна її відділити від держави.

ВИВІЗ УГЛЯ З АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 3. вересня. — Злучені Держави вивозять постійно значну скількість добутого угля заграницю, головно до Канади, а також до Південної Америки і іноді до Европи.

В липні сього року вивезено закордон понад півтора міліона тон мягкого (бітумінового) угля і майже пів міліона твердого (антрацитового) угля.

Майже цілий експорт того і сього угля пійшов до Канади, а тільки не богато його пішло до Південної Америки, а власне до Бразилії й Арґентини. Також вивезено трохи мягкого угля до Франції.

Тепер з приводу страйку в копальнях твердого угля сподіваються доставляти трохи мягкого угля для промислу на Сході Злучених Держав.

З КОНГРЕСУ КАНАДІЙСЬКИХ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

ОТТАВА, Онтеріо, столиця Канади. — Тут відбувається конґрес робітничих юній Канади.

Конґрес привитав віцепрезидент Американської Федерації Праці Джеймс Данкен. У свому привіті він сказав делегатам, щоб не наслідували Америки і не бавились у політику. Америка, казав, мала добру науку з „третьою партією" і більше вже того „стофу" не хоче. В Анґлії, казав Данкен, інакше, бо там Партія Праці має чимало дуже розумних людий.

Відтак привитав конґрес секретар зелізничників з Анґлії, А. Дж. Волден.

Він сказав, що зорґанізовані зелізничники Анґлії се вже велика сила, і колиб Анґлія хотіла виступити до війни, то вони можуть сказати: Не буде війни, або здержимо колеса промислу усього краю!

ВАШИНҐТОН НА ПОЛОТНІ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 2. вересня. — Міністерство торговлі виготовить великий фільм із знимками з Вашинґтону для поширення відомостий серед Американців і заграницею про столицю Злучених Держав.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИНЕ!

Коли читаеш, що старому краеви грозить страшна руїна від голоду, повені та ляцького насильства, то памятай, що на тій землі жили Твої батьки, що там живуть Твої Рідні!

Коли читаеш, що скровавлена Рідна Твоя земля в голодових судорогах благае помочі для немічних дітий, інвалідів та старців — то тям, що вона звертається до Тебе!

Коли читаеш поклик до американської іміґрації — то знай, що Тебе особисто закликають стати в ряди тих, які бажають волі Рідному Краеви.

Закінчуючи серпневу збірку кличемо до Тебе український читачу: Твоїм обовязком помогти братови! Хай в списку жертводавців на поміч інвалідам, сиротам, голодним селам, Рідній Школі та Просвіті не бракне Твого імени.

Всі зібрані жертви пересилайте негайно на закінчення серпневої збірки до:

OBYEDNANYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ЯК ТЕЛЕҐРАФІЧНІ ДРОТИ ГРАЮТЬ...

Гру телеґрафічних дротів кожний чув і кожний знае. Яка дрібничка. Хіба тільки наших дітей вона ще може зацікавити. Але старших і розумних ні. А отже й тою дрібничкою займаються вчені. Їм цікаво іменно знати, звідки береться та гра телеґрафічних дротів, що є її причиною. Кажуть: вітер. Та ба! Телеґрафічні дроти грають нераз навіть в найбільш затишні дні. Тому другі думають, що то температура каже дротам грати. Остаточно забрав голос в тій справі один американський вчений. Він каже, що ґра телеґрафічних дротів походить від дрожання стовпів, що уділяється їм від землі. Дійсно бувають у звязку з наближаючимися атмосферачними змінами такі дрожання. Дуже чуткі і вмисно до того пристосовані апарати записують ті дрожання дуже точно.

Коли-ж гранне телеґрафічних дротів походить від тих дрожань землі, що звязані з атмосферичними змінами, то — так дальше міркує американський вчений — можна по ньому вгадувати погоду. Воно може заступити нам барометер. Коли звук дротів ясний і гострий, то вже в найблищих годинах належить сподіватися зміни погоди. Колиж гранне глибоке і глухе, то знак, що зміна не прийде скорше як за 48 годин. Так каже вчений. А нам нема великої штуки провірити, чи дуже він втік від правди.

ПОЛЬЩА СКРІПЛЮЄ АРМІЮ.

З Варшави наспіли відомости, що міністер військових справ має незадовго поробити далекойдучі пересунення, і зміни в командним складі армії. Це має причинитися до скріплення армії. Кільканацять ґенералів відійде до школи вищого командування. Наступлять зміни на становищах командантів полків. Буде створений ґенеральний інспекторат технічних військ.

Як видно, Европа „розброюеться", але тільки на нешкідливих і потішних балачках в Союзі Народів.

СИН МАКСИМА ГОРКОГО ОФІЦИР „ЧУЖИННОЇ ЛЕҐІЇ".

Офіцир Пєшков при першім полку чужинної леґії був ранений на ріфанськім полі бою (в Мароко). Маршаль Ліянтель відзначив його. Пєшков, то син російського письменника Максима Горкого. В чужу леґію вступив 1. серпня 1914 р. Брав участь у світовій війні, пізнійше вступив в армію ген. Колчака й Вранґля проти большевиків.

ЮВИЛЕЙ РОСІЙСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК В „ЛЕНІНҐРАДІ".

„Ленінградська" Академія Наук на основі розпорядку центрального правительства Советського Союза носить тепер назву: Академія Союза советських республик. У вересні с. р. обходить вона 200-літний ювилей свого істновання. І з сеї нагоди відбудуться великі торжества в Москві й „Ленінґраді". Академія розіслала понад 600 запрошень до закордонних наукових інституцій та учених ріжних держав до участи в ювилею. Дотепер зголосило свою участь понад 200 чужосторонніх представників з Анґлії, Франції, Італії, Німеччини, Еспанії, Бельґії, Чехо-Словаччини, Данії, Фінляндії, Голяндії, Швеції, Норвеґії й Литви.

ЯК ПОЛЯКИ КРАДУТЬ?

Німецькі віденські часописі розписуються обширно про дипльоматичну працю польських дипльоматів у чужих державах, яка обявлялася в тім, що в касах польських представництв закордоном зникали грубі гроші.

І так міністер Скшинський звільнив польського посла Врублевського з посади в Америці, тому, що при заключенню умови в справі затягнення останньої позички Польщею в Америці він мав узяти зі сторони вірителів грубе „порукове." За сі гроші купив собі колишній бідний урядничина з Кракова королівську віллю в Біярріц на французькій ревієрі, де провадить виставне життє великого маґната.

Не лучше списалися й меньші риби: А саме управитель польського консульства в Ню Йорку „узяв" з урядової каси 50,000 ам. долярів. В Липску зник знов урядовець польського консульства Боґуцький з квотою 120,000 нім. зол. марок. В Ессен такийсамий урядовець спроневірив 40,000 нім. зол. марок. В Бресляв знову інший украв 55,000 нім. зол. марок. Подібні випадки мали також місце в польських дипльоматичних представництвах в Берліні і в Мінхені.

Найприкрійші факти були в Найприкрійші факти були в Гамбурґу, де польські консулярні урядовці за гроші бідних еміґрантів покупили собі прегарні віллі й автомобілі.

БУДУЮТЬ МОГУТНЮ ЕЛЕКТРОСТАЦІЮ.

В Бердянську на Катеринославщині, почали будувати електричну стацію на міліон кінних сил. Крім стації спорудять ще 18 підстацій для околичних сіл.

ДОВГИ ПОЛЬЩІ.

Мало є таких держав на світі, що не були би менше або більше задовжені. Сучасним банкиром — державою для инших держав є Злучені Держави Північної Америки. Та варто знати, як великі довги польської держави. Як відомо, Польща є молодою повоєнною державою. Через те ані до війни ані в часі війни вона робити довгів не потребувала. А саме у военнім часі найбільше задовжилися всі держави. До того Польща одержала дуже добре загосподарсвану німецько-австрійську територію враз із світової слави копальнями вугілля й нафти та богаті в промисл, сільське господарство й ліси — земельні простори бувшої Росії. Не згадувати вже про ґотівку з б. австрійсько-угорського банку та превелике відшкодовання в грошах або натурі від Німеччини. Тому всі сподівалися, що Польща буде одною з богатших держав Европи.

Тимчасом сталось інакше. Орган польського правительства „Monitor" з 17. липня с. р., ч. 163. оголошує виказ заграничних і внутрішних довгів польської держави, очевидно тих, від яких мусить вона платити проценти. А представляються вони так: 1) Внутрішний довг. Він виносить квоту 89.-807,090 золотих або два міліони 671 тисяч ам. долярів. 2) Заграничні довги. На них складаються такі довги: довг ґотівкою 75 міліонів золотих; довг в заграч. емісійних паперах 53 міліони 874 тисячі ам. долярів. Довги в поодиноких державах такі: Америці: ґотівкою 183,-485.497 ам. долярів; Франції: 957,155.137 фр. франків; Анґлії: 4,922.036 фунтів стерлінґів; Італії: 77,990.258 лірів; Голяндії: 8,617.508 гол. ґульденів; Норвеґії: 1.500 фунтів стерл.; Данії: 430.000 данських корон; Швеції: 6,532.144 шведських корон; Швайцарії: 90.000 шв. франків.

Надто на довг складаються фінансові ґарантії в квоті: 338 міліонів золотих і зобовязання державного скарбу 571.737 швайцарських франків. Це лише важніщі очевидно позиції. Читачі зволять у вільних хвилях перемінити ці цифри на золоті польські, щоби добути загальну квоту польських довгів у польській валюті.

ПРОДАЮТЬ ҐАРДЕРОБУ ВБИТОГО ЦАРЯ.

Як повідомляють рижські ґазети, большевики продають усю приватну й державну ґардеробу російського царя Миколи II. Досі советська влада переховувала цю ґардеробу у Петрограді. З усіх сторін світа прийшли збирачі на цю ліцитацію. Продаватимуть і багато соток ріжних дорогоцінних тоалет бувшої цариці і дві тисячі комплєтних ліврей, є теж церковні шати надворних духовників. І володарі інформувалися щодо услівій, на яких моглиби купити поодинокі речі.

СУХІТНИЦІ ЗАСТРАЙКУВАЛИ ПРОТИ ЛИХОЇ ПОЖИВИ.

В публичнім шпитали сухітників в Бісетр, коло Парижа, збунтувалося 20-серпня поверх 200 женщин-сухітниць і запротестували проти лихої поживи, яку діставали в шпитали. Сухітниці устроїли похід протесту по вулицях міста.

Франція боїться Німеччини.

І ТОМУ ГОТОВА ПРИНЯТИ ГАРАНТІЙНИЙ ДОГОВІР ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЄ ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ ГРАНИЦІ.

ПАРИЖ, 3. вересня. — Французько-німецькі переговори у справі гарантійного договору про забезпечення французько-німецької границі, який тут коротко звуть Ренською умовою, вже тягнеться довше і ще імовірно потягнеться якийсь час, заки станеться ділом.

Франція спершу мала до сеї Ренської умови недовіре через те, що плян її вийшов з Анґлії, але перегодом погодилася з думкою, тим паче, що Анґлія приймає на себе зобовязання оборонювати Францію у випадку, якби Німеччина на неї напала.

Французьким націоналістам Ренська умова не по нутру, бо її провідник Пуанкаре плянував верховладу Франції на усьому континенті Европи і сим їх був захопив, але по упадку його влади дома вони вже зневірились і в европейську верховладу і з болем серця ідуть за диктатом Лондона.

Французькі націоналісти і всі французькі політики розуміють, що Ренська умова перетне пляни европейської верховлади Франції при помочі військової сили, яку вона була би удержувала буцімто проти Німеччини. Вони теж добре розуміють, що по заключенню Ренської умови мировим суддею між Францією і Німеччиною буде Анґлія, але одночасно теж добре бачать, що се обезпечення набудуче, бо тепер ще можуть полягати на свій меч, але за яких 15 літ становище цілком зміниться. Французи знають і розуміють, що вони тепер військово сильнійші, але, як кажуть, Німці мають велику потенціяльну енерґію (скриту силу, яка виявляється лише при приґідній нагоді), якої їм набудуче не перемогти. Вони признають, що за 15 літ, коли Французи зможуть дати 4,000,000 людий до війска, то Німці зможуть дати 10,000,000 і вже тимсамим мати-муть велику перевагу. А також щодо промислового поступу і загалом поступу в науці, так важного у военному ділі, як кажуть, ніхто Німців не перевисшить.

Тому то, хотяй Ренська умова є резиґнацією Франції з верховлади в Европі, вона їй іде на зустріч ради журби про будучину рідного краю.

„НАРАДА ЗНАВЦІВ".

ЛОНДОН, 3. вересня. — Тут ще відбулась „нарада знавців" англійських, французьких і німецьких про справу забезпечення німецько-французької границі.

Знавці усіх трох держав предложили свої меморіяли у сій справі.

Друга конференція знавців буде імовірно в Лозанні, у Швайцарії.

ДЕЛЕҐАТИ ІРЛЯНДІЇ ІДУТЬ ДО АМЕРИКИ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 3. вересня. — На міжпарляментарний конґрес, який буде у Вашинґтоні сього місяця, іде 4 послів Ірляндської Вільної Держави, а саме: ґенерал Ричерд Молкагі; міністер промислу і торговлі П. МекҐиллеґен; Ґордон Кемпбелл; і голова Ірляндської Партії Праці Томас Джеферсон.

ЗБІР ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 3. вересня. — Дня 4. с. м. зачинається тут 6-ий річний Збір Ліґи Народів.

Найважнійшою справою, якою Збір буде займатись, се справа поновного приняття Німеччини до сімї народів.

Імовірно Німеччина вже тепер зголоситься в члени Ліґи Народів і Збір її прийме.

Відтак европейські члени Ліґи Народів будуть урядово й неурядово займатися справою переговорів про забезпечення німецько-французької границі.

РАДА ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, 3. вересня. — Вчера зачалась тут 35-а сесія Ради Ліґи Народів.

Турецька делеґація предложила їй скаргу на Велику Британію з приводу Мозула.

(Мозул — се часть Мезопотамії, в західно-південній части Азії, яка є независимим арабським королівством в союзі з Анґлією. Анґлія має в Мозулі копальні і рафінерії нафти. Туреччина, до котрої давнійше належала Мезопотамія, з того стану невдоволена).

300,000-НА АРМІЯ ФАШІСТІВ.

РИМ, 1. вересня. — Італійська фашістська міліція має 300,000 душ.

Кошти удержання сеї армії фашісти держать в тайні.

Противники фашістів аґітують проти сеї міліції і домагаються вияви жерела доходів і скількости видатків на неї.

ОБМАНУЛИ БАНКИ.

ВАРШАВА, 2. вересня. — Тутешня преса подає, що двох чужинців обмануло тутешні банки на $900,000 і втікло заграницю.

РОСКОПКИ В ПАЛЕСТИНІ.

ЛОНДОН, 1. вересня. — Англійський учений професор Артур Кіт мав сьогодня виклад в Савтгемптоні на зборинню Британського Наукового Товариства про свої роскопки в Палестині.

Він каже, що недавно найшов там череп чоловіка, який показує, що чоловік жив і мав уже свою первісну культуру в Палестині, також як в Европі ще на 20,000 літ перед відомою історією Жидів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідае.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Кол. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРО ПОВОРОТ НА УКРАЇНУ

Недавно писали ми про намір Володимира Винниченка вернутись на Україну, а вчера помістили ми кореспонденцію, в якій подані гадки д-ра Михайла Лозинського про поворот на Україну.

Др. Лозинський каже, що „радянська Україна" се етап (ступінь) до української держави, та що українська еміграція із Західної Европи повинна вернутись на Україну і працювати там, але до сього повинна дати почин большевицька влада, а се тому, бо вона сильнійша.

Що так звана „радянська Україна" се ступінь до української держави, не перечимо. Бо коли московські окупанти знищили українську державу, а відтак не заборонили українських шкіл по селах (яких майже нема), то всетаки бодай оставили перший ступінь до відбудови української держави.

Большевицькі окупанти з того ступеня не уступлять ані взад ні вперед, але щоб той ступінь був сильний, то українські патріоти, оскільки змога, повинні масово іти на народних вчителів. Длятого й апель д-ра Лозинського щодо повороту на Україну треба привитати.

Але виринае питання: Чи всі українські емігранти хотять і схотять бути народніми вчителями, а ще важнійше, чи потрафлять, а найважнійше, чи їм на се дозволить окупаційна влада.

Не годимось тільки з д-ром Лозинським, коли він узагальнюе категорію поворотців. Бо коли для культурної праці (до народніх шкіл) Українці повинні іти на рідну землю за всяку ціну і навіть, як можна, і проти волі московської окупаційної влади, то одночасно повинні зробити ріжницю, різко виріжнюючи чиновницьку службу (Чека), яка держить український нарід у ярмі і мае на меті се ярмо ще більше закріпити. Отсе повинні наші земляки виразно зазначувати, аби про се не було сумніву, усе, як тільки подають гадку про справу повороту на Україну.

Вкінці щодо сього, що совєтська влада на Україні, яко сильнійша, повинна запрошувати поворотців, то гадаемо, що оскільки вони її вороги або противники, то вона їх не запросить, і то самеж тому, що ще сильнійша. Але як „слабші" емігранти перестали чи перестануть бути її ворогами чи противниками, то перші вони мусять її про се повідомити безпосередно чи посередно, не зважаючи на те, що вона сильнійша і їй належиться першенство. Та се повідомлення рівняеться резигнації і заяві готовости служити ворогови української держави.

ГРУЗІЯ

Колись московські царі завоювали Грузію (на Кавказі) в потоках крови, а відтак тесаме повторили московські большевики, коли Грузини, вірючи в засаду Леніна про „самоозначенне аж до відокремлення", установили були у себе самостійну републику.

З того приводу виступив німецький соціяліст, відомий теоретик соціялістичної науки, Карло Кавцкі, з осудом кровавої заборчої політики московських большевиків.

Сей осуд не подобався большевикам, а між ними і „нашим" з Ню Йорку.

Пишуть вони, що „пан Кавцкі" жалуе тому, бо він хотів би, щоби пани користали з Грузії.

„Пан Кавцкі" се недавний „товариш" большевиків, за якого були-б розпняли не себе, але других, і від якого силкувались дещо навчитись.

А які то пани, яких „пан Кавцкі" буцімто тягнув до Грузії, то не знаемо; але знаемо дуже добре і то просто від советської влади в Москві, що Каменев, Троцький і Зіновев вже затягнули до Грузії дійсного пана, нюйорського фінансіста і великого капіталіста Герримена, котрому віддали копальні марґанця (металю, потрібного до виробу сталі) в Грузії, і за які він вже дав комісарам $1,000,000 завдатку.

Але що робити, коли тепер Кавцкі пан, а Герримен пролетар...

РАТУЙТЕ!

Ляцький воевода у Львові видав поклик до польського громадянства, щоб вони складали жертви для сіл, які впали жертвою повені і голоду.

Рівночасно в Галичині основуються по ріжних місцях польські комітети для допомоги голодуючим.

До чого дійде?

Не діставши допомоги від своїх, села будуть продавати себе ляхам за ложку страви, щоб ратуватись від заглади.

Чия тут вина?

Вина американсько-української іміграції, яка живучи в красших відносинах, забула на терпіння свого народу і сама прикладае руку на його загладу.

Українські громади:—

Зберіть всі свої сили! Не дайте гинути народови! Нехай наша збірка докаже, що ми чуемо біль старого краю, та після наших сил помагаемо, чим змога!

Ще раз кличемо всіх: До праці, українські Громадяни і Громадянки, на ратовання народу!

[illegible] висилайте негайно до Обєднання.

ВАТИКАН, ПОЛЬЩА І ПОНЕВОЛЕНІ НЕЮ НАРОДИ

З днем 2. серпня с. р., як відомо, почав обовязувати в Польщі конкордат, заключений між апостольською столицею і Польщею. З того приводу стали актуальними ріжні справи, звязані з конкордатом, зокрема справа розграничення нових епархій. У звязку з тим подае на польська католицька часопетентних кругів Ватикану одна польська катилицька часопись дуже цікаві відомости.

„Як відомо, — пише польська газета — на східних територіях Польщі живуть в переважаючій більшости не польські народи, яких дуже поважний відсоток е навіть між самим католицьким населенням. І саме ізза того тепер в Римі поборюються із собою два напрями: — перший, який можнаб назвати консервативним, стремить на загал беручи, до вдержання істнуючого стану річий і він находить підперте у тих ватиканських чинників, які насильно намагаються бачити в „польському шовінізмі" головну перешкоду в наверненню України, Білоруси й Росії і з тих причин бажали би бачити на епископських престолах у Вильні, Минську, а навіть в Луцьку епископів Українців, Білорусинів і Литовців.

„Натомісць друга струя серед ватиканських кругів бажае попровадити нові границі католицьких єпархій на тій території в напрямі горизонтальнім, із Заходу на Схід, запевнюючи в сей спосіб безоглядну перевагу серед католицького населення польському елементови, розуміючи, мовляв, знаменито, що заіла націоналістична агітація не польського духовенства не тільки дуже шкідлива для Польщі, але також може підготовити пригожий грунт під схизму, яка серед певних обставин могла-би там буйно розвинутись.

„На щасте, пише польський орган, мимотого, що перша струя посідае богато впливових прихильників, навіть на кермуючих становищах, головно в деяких конгрегаціях, то однак, здаеться, що остаточно візьме верх „горизонтальний напрям." Але се рішиться дефінітивно щойно десь під кінець жовтня, тому, що конкордат передбачуе реорганізацію територіяльного поділу церкви в Польщі на день 2-го падолиста с. р. До сього часу, — накликуе польська часопис Дзень — повинні покликані польські круги розвинути на ватиканськім терені відповідну пропаганду для вияснення польської точки погляду, тому що численні польські вороги у ватиканських кругах напевно не будуть засипляти „грушок в попелі."

ЗАХИТАННЯ ПОЛЬСЬКОГО ЗОЛОТОГО.

(З львівського тижневика Рада).

В останнім тижні наробили польські часописи чимало крику з приводу упадку на 10% курсу стабілізованої польської твердої валюти. Приписано це очевидно махінаціям Німеччини яка тепер находиться в митній (цловій) війні з Польщею.

Кілька слів про отцю нервову митну війну. Німеччина, що після польських обчислень впроваджувала до Польщі всего 7% (Німці твердять, що лише 3%) з усього свойого експорту, зможе цей невеликий процент або збути в других державах, або навіть, колиб це було на разі не можливе, задержати в себе, не наражаючи на важкі потрясення свойого економічного положення. Та цілком інакше річ маеться з Польщею, яка вивозила (знов після польських обчислень) до Німеччини майже половину зі свойого усього експорту, бо аж 45%. Це вже не така легка справа, знайти нові ринки на збут так високого процентового експорту. Тому отця митна війна мусила ще більше погіршити і так некорисний, пасивний торговельний біланс Польщі, якого недобір за минулий рік виносив 213 міл. пол. золотих, а в цьому році тільки в перших пятьох місяцях він вже дійшов до квоти 252 міл. пол. зол. Наслідком цього також запас чужих валют у Польськім Банку еміс. зменшився, так що з квоти 270 міл. п. зол. в 1-шім січня ц. р., осталося в липні ц. р. йно 120 міл. пол. зол. Отже вже до митної війни імпорт, спроваджуваних товарів з заграниці до Польщі перевисшав так експорт товарів і сирівців виважених з Польщі, що спричинив недобір за пять місяців на квоту 252 міл. пол. зол. а Польський Банк мусів видати на закупно цього чужого спроваджуваного товару зі своїх запасів чужої валюти квоту 150 міл. пол. зол.

Вже з цего бачимо, що курсом польського золотого захитав не так німецький наступ на него на закордонних біржах, як радше пасивний торговельний біланс, що погіршуеться м. ин. також в наслідок митної війни. Це признае вже польська преса, прим. „Слово польське" з 8. серпня с. р., ч. 214 в передовій п. з. „Злоти".

Та причини захитання курсу [illegible] їх ніяк не можливо тут всебічно обговорити. Згадаемо ще про одну.

Всі ми памятаемо ту стрімку дорогу, по якій котилась попередниця золотого, — польська марка. Задержав її щойно теперішний премієр Грабскі перед роком, впровадивши тверду повновартну валюту в виді польського золотого.

В цілій Европі три держави зважилися на поставлення твердої повновартної валюти: а то, Німеччина, Радянський Союз і Польща. Та кожна з них доходила до цього иншим шляхом.

Німеччина є старою державою, а в солідну основу її економічного життя вірив весь світ. Німецька передвоенна марка мала все добру опінію. І коли по нещасливій для Німеччини війні, вона захиталась, то все таки чужинці вірили, що талановитий, працьовитий і солідний німецький нарід двигне по певнім часі свою марку. І тому користаючи з її низького курсу, почали чужинці в рр. 1920—21 спекулювати на ній, закуплюючи її у великій кількости, щоби відтак, коли вона двигнеться, суто на ній заробити. В той спосіб напливала до німецького скарбу чужа валюта в фунтах стерлінгів і т. д. Колиж Німці мали вже подостатком доброї чужої валюти а до того був в них ще власний запас золота, як підклад для їхньої передвоенної марки, — здевалювали свою паперову марку, впроваджуючи одним махом нову золоту марку. Чужинецьким спекулянтам за їх доляри й фунти осталися стоси обезціненої німецької паперової марки, — і місто сподіваного зарібку, понесли величезні втрати. Але Німці м. ин. в цей спосіб змогли поставити повновартну валюту, не доводячи до руїни своє населення.

Радянський Союз обрав знов инший шлях. Щоби покласти основу для своеї нової повновартної валюти, сконфіскував він захоплений великої вартости царський скарбівець, і рештки державного скарбу, а відтак зареквірував все золото по церквах і монастирях. І підклад був готовий. Поставлено повновартний червінець. На населення надзвичайних данин ані податків не накладано, маючи на увазі, що воно вже й так понесло великі втрати о[illegible] рубля. До того це були тяжкі часи голоду й пошестей.

Ще иншим шляхом пішла Польща. Вона не застановлялася над тим, що дійсний ратунок фінансів держави можна повести вправді ріжними, але лише доцільними дорогами, та що спасення не лежить в тім, щоби мати повновартну валюту. Чейже, хто як хто, але такі побідні держави у світовій війні як Франція й Італія скорше могли собі позволити на повернення своеї валюти на передвоенний повновартний ступень, а мимо того вони цього не вчинили, а занялися лише стабілізацією своеї валюти. Перша з них вдоволилася тим, що їй удалось стабілізувати свій франк на 25%, а друга на 18%, передвоенної вартости, а це для того, щоби не зруйнувати свойого населення та не відобрати в нього віри у свій власний гріш.

Сто франків у Француза остались все таки для нього сто франками,хоча на ділі дійсна їх вартість 25 франків. Але дороженча у Франції не поступила на стільки процентів в гору, на скільки франк стратив із своеї передвоенної повної вартости. Навіть фінансово сильні держави, що приступили при помочі Союза Націй до санації Австрії, не завели там повновартної валюти, але стабілізували вельми обезцінену австрійську корону. І хоч одна зол. австрійська корона рівнаеться теперішним 15 тисячам, то все таки яка це ще корисна пропорція у відношенню польського золотого до попередньої марки, де 1 зол. відповідае величанській суммі, бо 1 міл. 800 тисяч пол. марок. Але Польща бажала мати повновартну валюту. І її заведено, дарма, що, як пише приятель Польщі англійський фінансовий експерт польських фінансів, відомий з побуту в Польщі Юнг в „The financial News", „що Грабскі, вводячи нову валюту, находився в положенню чоловіка, що вискакуе з поїзду, який є в повному руху... А тепер знов мусить бігати за поїздом, як заяць, щоби вдержати буджетову рівновагу".

Тягар санації польських фінансів враз з поставленням зол. понесло й поносить населення. В який спосіб, всі памятаемо. І як говорить краківський „Час": поставлено повновартну валюту, але убито промисл, знищено торговлю та зруйновано рільництво. Бо замало зложити цифрово зрівноважений буджет — але треба глядіти, чи дійсно передбачені податки є в силі населення понести. Але є на відворот, показуе це вже дефіцит за рік 1924 в квоті 160 міл. пол. зол. І він буде зростати, бо виснажене економічно населення не в силі поносити дальше наложених на него державних тягарів. Захитана через це рівновага буджету вплине найбільше на курс золотого, тим більше що на закордонну позичку нема надії, бо підважування границь західних Польщі Німеччиною в теперішність й будучність з одного боку, а внутрішні відносини на східних територіях Польщі з непольським населенням з другого боку, здержують чужинців до льокації капіталу в польській державі. І тут саме найслабше й найнебезпечнійше місце для польської повновартної валюти й для самої польської держави.

ПОСТАВИЛИ НА СВОІМ.

Дочка одного міщанина в Деневал, Ірляндія, рішила вийти заміж проти волі свого батька. Назначено день шлюбу та батько замкнув доньку в її кімнаті. Але донька дала собі раду. В кімнаті було огнище, котрим вона перелізла до комина, а комином на дах. З даху зсунулася на дерево, а з дерева на землю і побігла до церкви. Там якраз всі вже ждали на ню не знаючи про її клопіт. Прийшла до шлюбу якраз на час.

ХАОС В ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ

В російській часописі „Возрождение", що виходить на еміграції під редакцією б. кадета Струве, містить Карташев статтю на тему сучасного положення православної церкви. В ній стверджуе він, що російська православна церква не лише спаралізована, як це було за царських часів, але находиться в повному хаосі, в руїні. В Росії патріярший престіл порожний і не можна надіятись інтронізації нового патріярха в сучасних відносинах. На еміграції починае рости змагання до сепаратизму (росколу). В Америці на соборі, скликанім в Дітройт, митрополит Платон проголосив автокефалію американської російської православної церкви. В Югославії в Карловицях Сремських знову собор епископів-емігрантів під проводом б. київського митрополита Антонія (Храповицького) проти опінії ославленого архиепископа Евлогія (Париж) задумуе оголосити автокефалію російської православної церкви на еміграції.

На Близкому Сході, — пише Карташев, — не меньше пожалування гідний образ руїни православної церкви.

Царгородський патріярхат находиться в цілости в руках вузко-націоналістичного турецького правительства кемалістів, який на місце усуненого і видаленого патріярха Константина, по його конечній „резигнації", вплинув на вибір собі цілковито відданого митрополита Василія. Вправді й останні повоенні патріярхи в Царгороді не визначались особливими чеснотами, всежтаки не були в цілковитій неволі турецького правительства, як се маеться тепер з патріярхом Василієм III.

Інші східні православні патріярхи стратили взагалі поважнійше значіння, а православе на Балкані (Югославії, Румунії, Болгарії і Греції) не може бути також потішаюче для вірних православної церкви. Про положення православної, мовляв, „автокефальної" церкви в Польщі вже й не згадувати. Воно аж надто ярко висвітлене між іншим відомим виступленнем білоруського сен. Богдановича.

БЕЗПОМІЧНА ЛЮДИНА ЗАСЛУЖЕНОГО РОДУ.

Небіщик о. Данило Танячкевич, українсько-католицький священик в Галичині, посол до австрійського парляменту, один з перших просвітителів галицької України, оставив по собі двоє дітий: сина Костя, який став лікарем і служив, начальний лікар Галицької Армії і глухоніму дочку Неонілю, яка по смерти свого брата лишилася цілком безпомічна в його мешканню на Богданівці у Львові. Кілька разів вона вдавалася до деяких людий в Америці з просьбою о ратунок перед голодовою смертю, однак надармо. Американські Українці якось майже позбулися всякого людського чувства і не мають навіть ушей на вислуханнє просьби чи крику розпуки.

Коли голова Обєднання, о. Володимир Сполітакевич, перебував у Львові, написала до нього просьбу Неоніля Танячкевич, представляючи свою нужду і просячи о яку небудь допомогу з Америки. З огляду на це, що годі видавати поклик в тій справі від якоінебудь організації о. Сполітакевич передав цю справу редакціям українських часописей, щоби вони звернули увагу своїх читачів не лише на патріотичні обовязки, але також і на життєву сторону кождої людини. Коли вже не звичайне чувство, то сама память про заслуги і працю великого небіщика бл. п. о. Танячкевича, повинні спонукати хочби лише свідомі одиниці прийти з помічю цій нещасливій жертві війни, яка забрала її одинокого живителя, а то д-ра Костя Танячкевича, який, яко брат, удержував свою сестру.

Жертви на цю ціль належить посилати просто на руки о. В. Сполітакевича, 29 Чеснат Ст., Йонкерс, Н. И., а кому тяжко записати собі згадану адресу, нехай пішле на адресу Обєднання у Филаделфії з повідомленцем, на що призначена жертва.

Українські жіночі організації можуть взяти собі за свій обовязок збірку на нещасну жінку, доньку великого патріота.

ЗАКОН ПРО КОЛЬОНІЗАЦІЮ.

Польський сойм голосами польських і жидівських послів ухвалив в третім читанню закон про парцеляцію і кольонізацію. Як звісно, українські і білоруські посли боронились проти цего закону найгострійшим способом парляментарної боротьби т. є. обструкцією. Коли отже в соймі розпочались небувалі ще шкандали, які компромітували його перед заграницею, тоді польські політики навязали переговори з українськими і білоруськими послами. В тих переговорах робили обіцянки Українцям і Білорусинам в деяких дрібницях, однак в справі кольонізації українських і білоруських земель не хотіли ніякої уступки зробити. Українські і білоруські посли заявили, що своєї згоди на кольонізацію ніколи не дадуть. Так отже переговори розбились.

Коли отже переговори скінчились нічим, тоді український посол Хруцький при третім читанню закона про парцеляцію в імени 7-міліонового укр. народу заявив зі соймової трибуни таке: „Ми думали, що під впливом нашої обструкції ви зійдете з дороги. Але дводневні переговори, які були ведені при участи представників лівиці і центру і міністра земельних реформ, доказали, що ви не згоджуєтесь навіть на наші найменші домагання. Ми переконані, що ви хочете тільки одержувати нашу згоду на смертельний удар, вимірений в наш народ. Продати наш нарід ми не можемо, а продажею була би наша згода на кольонізацію навіть у найменших розмірах.

На Великій Україні наш нарід є вже в повному посіданню землі своїх предків і є вже сам собі паном. Тільки на західній стороні рижського кордону, який порізав живе тіло единого народу, земля дальше находиться в руках панів, давній шляхти. Крім того зявився недавно новий пан тої землі, польський кольоніст. А споконвіку український народ не має землі і не буде мати доти, доки сам собі її не здобуде так, як це сталося на Великій Україні. Законом про парцеляцію і кольонізацію думається дальше насилати польських осадників і кольоністів на креси. Ні гостра обструкція, ні крик розпуки не змусили Поляків, зійти зі шляху видирання землі українському народові. Отже не життя а смерть несе цей закон українському народові. Український народ не може зректися свого права бути господарем тої землі. Того права він нікому не відасть, а всіх, хто там господаре, уважає чосовими окупантами і відмовляє їм права розпоряджати тою землею. Український селянин при першій нагоді страшенно пімститься на тих, що позбавили його землі і ту землю назад відбере. Нема на цих українських землях панської землі. Українська шляхта з хвилею, коли зрадила свій нарід і перейшла до табору його історичних ворогів, втратила своє право на землю. Ця земля вже тоді повинна була перейти в руки самого народу. А зрештою український народ вже давно викупив землю у панів своїм потом і кровю, якими поливав ці землі цілі віки. До того український народ творив ту всюди завжди подавляючу більшість. Отже з усіх цих причин український народ уважає себе єдиним господарем всіх без виїмку ґрунтів, вод і лісів на землі своїх предків. Цих своїх прав він нікому в світі не уступить, а тих всіх, які тепер панують над ним, уважає тимчасовими заборцями. Українські посли заявляють, що відсуваються від всякої участи в полагоджуванню закона і заповідають, що український нарід у свій час викине тих, яких всупереч усім правам наслано і нашлеться на нього".

Опісля в імени Білоруського посольського клюбу пос. Рагуля зложив таку заяву: „Закон про парцеляцію і кольонізацію який що-йно в останних днях був зовсім неслушно охрещений законом про земельну реформу, не має на цілі поліпшити економічне і соціяльне життє широких мас безземельного селянства. Той передовсім політичний закон, отверто намагається заграбити білоруську землю і віддати її в руки заїздів з Польщі — для повного економічного і культурного зруйнування білоруського селянства а також для соціяльного поневолення його. В часі дискусії над законом про парцеляцію і кольонізацію всі зусилля білоруських і українських послів, щоб ухилити чи то змякшити ті артикули, що таємним способом обдирають білоруський нарід з землі — нічого не осягнули, бо всі польські партії поминули їх без уваги. Коли білоруські посли обох клюбів запротестували проти того, хопившися крайнього способу, острої обструкції, не боючись кар соймової президії і не уступаючи перед фізичною силою деяких польських послів, що кулаками зневажали білоруських послів, які давали вираз свому обуренню вище сказаним способом перед своїм народом і перед цілим світом, — тоді представники соймової президії, уряду і центрових та лівих польських клюбів звернулися до білоруських послів, щоб навязати переговори і дійти до порозуміння в справі закона і ніби-то щоб взяти під розвагу домагання послів білоруського клюбу в справі землі. Але що показалося? Показалося, що ті представники робили нам ріжні обіцянки в справі зміни деяких побічних артикулів на нашу користь, але зовсім не зрікались кольонізування чужинцями нашої землі. Так переговори розбились.

Супроти того ми, як представники більше як двоміліонового білоруського населення Польщі, отсим заявляємо, що ніколи не погодимося з ніякою кольонізацією; будучи в соймі безсильними в боротьбі за святе право нашого народу, перенесемо цю боротьбу поза сойм і будемо вести її аж до побіди. Білоруський нарід, поставлений польською кольонізаційною політикою перед вибором: бути чи не бути? — без сумніву піддержить нас у тій боротьбі. Білоруський нарід своєї землі, яку сам своїми молитвами обробляв, поливаючи її своєю кровю і потом, не відасть нікому і сам возьме її своїми руками без ніякого викупу і відшкодовання. З тої трибуни можу заявити, що в р. 1925 ми не підемо за прикладом нашої шляхти з року 1569. Ми не впадемо перед вами на коліна і не будемо просити вас, як наша шляхта навколішки благала короля Жигмонта Августа, щоб не віддавав Польщі білоруських земель. Ми — не шляхта, ми — діти праці, мужицькі діти вмираючого з голоду — завдяки польській політиці — білоруського селянства; ми знаємо, що не треба просити а треба брати і нарід наш свою землю возьме, а ми, його представники, готові зложити своє життя в обороні права білоруського селянства на землю його дідів. На те, щоб завязати шнур на шиї білоруського народу, ми своєї печатки ніколи не поставимо, не боючися нічого".

ПАРЛЯМЕНТАРНІ ЖОЛУДКИ.

Англійський парлямент мав дві дуже довгі сесії. Одна затяглась до третьої, друга до четвертої години над раном. Один газетний заграничний кореспондент цікавий був знати, чим посли покріпляються, що так довго працюють. І дізнався, що посли найрадше їдять солонину й яйця. За одну ніч зїли дві скрині яєць, цебто 2,280 штук і два сотнари солонини. Зїли також пятьдесять фунтів ягід (черешень). Пили понайбільше віскі з содовою водою, чай, каву й пиво. — Німецькі посли їдять найрадше вепровину з квашеною капустою або з горохом. Пють найбільше солодкого вина, Баварці пиво. В Австрії зїдають багато воловини, а пють пиво.

СПІРІТИСТИЧНА ЦЕРКВА.

Приклонники звісного писменника Конана Дойля хочуть побудувати в Лондоні спірітистичну церкву. Кажуть, що спірітизм найважнійша поява в останних двох тисячах літ, від Христа.

ДРУГИЙ МІСТ ЧЕРЕЗ НІАГАРУ.

Спільна міжнародна комісія в Ніагара Фолс, Онт., дала 11. серпня дозвіл на збудованнє другого моста через Ніагару. Міст буде йти з Форт Ірі до Бофало.

ВІРУЮЧІ.

(Образок із теперішньої Росії).

Розійшлася чутка, що хочуть заборонити священикови відправляти богослуження і замкнути церкву.

Присутні в школі всі дуже схвилювалися. Паляч, не ждучи отворення зборів, заявив із кута біля печі:

— Так, ви, прокляті еретики, взялися вже і до віри?

— Якої віри? — спитав предсідник.

— Якої?... Абож то ви не забираєтеся вже й церкву замкнути?

— Церкву можна лише тоді замкнути, коли ви не дасьте раді спису віруючих.

— Спробуйте лише замкнути!...

— Ви записалися чортови і мабуть і нас хотіли би дати на пекольну сковороду!

Предсідник насупив брови і вдав начеб напружено глядів у папір, який лежав перед ним і начеб нічо не бачив і не чув. Потім підняв голову, якийсь час глядів на паляча й спитав:

— В чомуж саме річ?

— В чому річ? Ти вже знаєш у чому!

— Товариші, церковну справу будемо обговорювати самі. Тепер прошу не перепиняти, Іван Нікітев мовчи!

— Ні, братіку, ми вже досить мовчали — але тепер уже кінець! Як ви вже віри чіпляєтеся, тоді — засі!

— Ти вже скінчив? — спитав предсідник.

— Я вже скінчив. Коби лише ви, чорти, вже раз скінчили!

— Коли так, то слухайте: Ніхто не гадає зачіпати вам церкви. Жадають лише спису віруючих. Може взагалі ніхто не вірить.

— Як то ніхто? Ми всі віримо.

— То ми, на твою думку, еретики?

—Але на нас не числіть! — сказали молоді люди.

— Про вас ніхто не говорить. За вами чорти вже давно кричать.

— Отже, коли ви віруючі, то напишіть заяву, що хочете мати церкву і підпишіть цю заяву, — сказав предсідник.

— Чому ми маємо щойно хотіти її, коли ми вже маємо її.

— Задля порядку, ти осле. І давнійше-ж ви платили за те податки консисторії?

— Платили! Самособою!

— Ну отже, то і тепер мусите платити. Ось вам аркуш паперу, напишіть заяву, а як підпишете, то відповісьте також на питання.

Всі мовчали. На вшпиньках понад плечі других намагалися перечитати спис.

— Що за питання?

— Побачите вже. — Насамперед напиши заяву! — звернувся предсідник до парубка, що сидів на першій лавці в старій шинели з новими рукавами.

— Паперу не вистарчить, колиб усі мали підписатися, — сказав парубок.

— Коли не вистарчить, візьмемо ще один аркуш. Пиши: „Заява... Ми низше підписані творимо гурт віруючих і тому хочемо церкви...“

— Пожди, пожди, не так скоро, — озвався парубок; не підводячи голови знад паперу.

— А ти також не вимальовуй таке... отже... хочемо мати назад церкву, щоби відправляти богослуження. — Отже хто є віруючий, хай підписує. — Так, і ще крім того: „Ми зобовязуємося вдержувати церкву на наш кошт і платити приписані податки.“

Ніхто не ворохнувся.

— Навіщо підписувати, коли тобі виразно кажеться, що всі, до чорта, вірять! — викликнув паляч із свого місця.

— Ну, коли так, тож підпиши, коли ти віруючий. Ти кричиш, кричиш і з цього нічо нема.

Всі глянули нараз на паляча. Він вагався хвилиночку, потім сердито сплюнув і з шапкою у руці, вигнувши плечі вперед, став перетискатися через товпу.

— Ну, а деж? — сказав він, поклав капелюх на лавку і пригладжував рукави.

— Тут, — відповів парубок і передав йому перо.

— Підписати?

— А щож би?

— Пожди, куди йдеш? Тепер іще питання, — сказав предсідник.

Паляч задержався.

— Якіж ще питання?

— Скільки вас?

— Чотири, ти-ж знаєш.

— Скільки маєш поля?

Ті, що стояли найблизше стола, поглянули мовчки один на одного.

— При чому тут поле? — спитав Іван після короткої мовчанки.

— Задля порядку.

— Чотири частки. Ще що?

— Скільки коров?

— Ах прокляті! — озвались схвильовані голоси.

Паляч затих. Всі здержали віддих. Нараз узяв він капелюх із лавки, обтер рукавом виступивші каплі поту з чола і не кажучи і словечка пійшов до печі.

— Чомуж ти відходиш? Відповідай жеж, скільки коров?

— Дві корови, — сказав паляч не оглядаючись і сів біля печі. Всі споглядали на нього, як глядиться на чоловіка, який програв усе, коли він відходить від стола.

— При чому-ж тут корови? — спитав якийсь схвильований голос.

— Щоби було відомо. Може ти хочеш удержувати церкву, а не маєш ні шага при душі. Ну, слідуючий.

Одначе всі, до яких звернувся предсідник, гляділи якраз на бік і не бачили, що говорено до них, або не дочували.

— Петре Степаничу, підпиши-ж, тиж співаєш у хорі.

— Ах, Матінко свята, вони вже й по імени зачинають викликати...

— Гей, не відходити! Гей, ви там! Коли буде кінець, можете відійти, — викликнув предсідник і повстав із стільця. Кричав у сторону дверей, які то відчинялися то замикалися.

— Не відходити, ви чорти, — викрикнув нараз паляч сердито — ви Юди!

Всі глянули на нього знову з виразом таємної цікавости й спочуття. При цьому пильно виминали його погляду.

— Добре, — сказав нараз голосно Петро Степанич, який стояв по середині та почав перетискатися через товпу до стола.

— Він дійсно не боїться, мій Боже, — викликнув жіночий голос із останнього ряду.

За Степаничем прийшов ще придуркуватий Сема. Його підписав парубок, бо він був неграмотний. Сема тимчасом стояв перед столом, капелюх притиснув до грудей і поглядав довкруги, начеб його привели тут за якийсь злочин. Але він не мав ані коров ані овець — нічо.

— Чи ви вже скінчили? — спитав предсідник.

Усі мовчали і споглядали один на одного.

— З пятьсот душ є всього три віруючі, отже навіть нема один процент — сказав предсідник.

— Колиб усі записалися були, чому не вписатися би? — чути було в товпі. — А так, то можна впасти як Іван Никитів.

— Один одинокий лише терпів за всіх і не піддався, — говорили старі жінки. — Бог його за те поблагословить і простить йому всі гріхи.

— За цекву ви відповідатимете — три горожане, — замкнув предсідник збори.

Колиж він ішов до дому з протоколом під пахою, з темряви нараз заступили йому дорогу дві постаті, одна з правого, друга з лівого боку. То був паляч і Петро Степанич.

— До чорта, як ви мене налякали! Щож ви хочете?

Паляч хотів щось сказати. Але як побачив Петра Степанича, замовк.

Петро Степанич хотів також щось сказати. Колиж побачив паляча, закусив уста й не сказав нічо.

Потім оба сказали одноголосно:

— Ти йдеш до дому?

— Так, кудиж би?

— Зачинаєш завтра косити? — спитали оба одночасно й споглянули один на одного вельми ненависно.

— Треба конче зачинати.

— Так, погода гарна. Так ходім до дому, — сказав один, але не ворохнувся з місця, наче ждав на щось.

— Добре то я пійду, — сказав другий, але також не рушився з місця, та поглядав на першого зукоса повен ненависти.

Як дійшли до предсідникової хати, пождати ще хвилинку нерішучо й пійшли в ріжних напрямах.

Паляч не пійшов до дому, лише пристав при найблизшому углі, підіждав хвилину, розглядався довкола угла — й побачив Петра Степанича, який саме виглядав поза другий угол.

— До чорта, нічо не вдієш, — сказав Іван і пійшов до дому.

На другу неділю предсідник зачинив церкву з причини повної неприсутности вірних у громаді. Довкола стояв нарід і бурмотів. Старі баби втирали собі очи від сльоз.

— З браку віруючих у громаді церкву признається зачиненою, — сказав предсідник і додав: і признається для просвітних цілей народнього образування.

— Ті Богом прокляті. Ті Юди! Ми-ж їм казали, що всі ми віруючі. Коли вже спаде на них кара, на тих відступників!

З російського переклав
М. Ценівський.

ПОЕТИ І ПОЕЗІЇ.

Кождий поет, чи він більше талановитий, чи менше, має вроджений дар поетичний. Але жаден поет, навіть найбільше талановитий, не може розвинутись і удосконалюватись, коли не читає творів других поетів, а особливо — добрих поетів.

Навіть набільші поети писали свої твори під впливом других великих поетів іноді навіть других національностий.

Правда, не кождий поет вміє сей вплив відповідно використати, але також правда, що без того впливу поет останеться на тому початковому стані, на якому вперве взявся писати свої поетичні проби.

Длятого ся стара але все дуже добра вказівка для поетів: Читайте твори других поетів, не раз, але 10 разів! — завсіди останеться золотою гадкою.

Українські поети повинні читати, як найбільше твори українських поетів.

В Америці є чимало українських поетів, а деякі з них вже доволі вибилися своїм таланом. Котрі виказались більшими успіхами, безперечно більше читали. Але всі українські поети, все, і всюди повинні тямити сей заповіт: Читати як найбільше творів українських поетів.

Книгарня Свободи має на складі такі збірники українських поетів.

Гайдамаки. Т. Шевченка .... .50
Кобзар, повний ілюстрований збірник віршованих творів Т. Шевченка (брош.) 1.50
Кобзар Т. Шевченка, 707 сторін в оправі 2.50
Твори Тараса Шевченка в 3-ох томах (в оправі) 8.50
Твори Тараса Шевченка в 5-ох томах, в оправі 15.00
З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка, в оправі 3.40
Писання Богдана Лепкого, з нарисом його літературної діяльности, Вас. Верниволі. Том І. Вірші, том II. Проза. В полотняній оправі 5.50

На сих книжках даємо також 25% опусту, коли замовлення виносить понад $2.00. Гроші або моні-ордери слати на адресу:

„SVOBODA“
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДО ОДНОСІЛЬЧАН З ІВАНІВКИ, ПОВІТ СКАЛАТ, В ГАЛИЧИНІ.

Управа Читальні Просвіти в **Іванівці, повіт Скалат,** звернулась до своїх співгромадян, що живуть на землі американській, щоби помогли грошевими жертвами на відбудову дому Читальні і на її бібліотеку.

Управа звертається до всіх односільчан в Америці, а зокрема до братів і сестер в **Ню Йорку і Дітройт, Миш.,** бо там найбільше Іванівчан.

Управа вірить, що американські громадяни родом з Іванівки пійдуть слідом своїх братів і сестер з других громад нашого старого краю, котрі вже своїми жертвами поставили у своїх рідних селах народні доми, читальняні доми, крамниці; помогли на будову або віднову церков, дзвіниць, а навіть побудували декуди приватні українські школи; загалом, помагали і далі помагають безупинно для відбудови культурного життя і поступу свого рідного краю — через безпосередню поміч своїм рідним селам.

Односільчани Іванівки в Ню Йорку одержали отсе письмо від управи Читальні Просвіти в Іванівці:

В Іванівці, 14. червня 1925.

Поважані Панове: —

На порученнє п. Дмитра Костишина звертаємось до Вас із просьбою, щоби Ви були так добрі занятися збіркою жертв на нашу Читальню поміж земляками в Америці.

Щоби не було непорозумінь, виразно просимо о датки на **відбудову дому** Читальні Просвіти, а колиб що лишилось, обернемо на бібліотеку. Бо се перша і найконечнійша потреба — „дах над головою“. А і того ми своїми силами не зможемо зробити, бо рік, як Вам відомо, дуже тяжкий. Що могли, зібрали, за се почасти поправляємо, але ще богато браке. Як каня дощу, виждаємо висланих дотепер гроший і просимо о дальші датки.

По скінченню роботи вишлемо Вам з подякою докладний рахунок та імена жертводавців оголосимо в часописях.

Виділ Читальні Просвіти в Іванівці:

Володимир Винярський, голова; Михайло Заяць с. Яцка, заступець голови; Ілько Блятник, секретар; Микола Миняйло, касієр; Дмитро Городницький, Дмитро Блятник, Стефан Заяць, Павло Заяць, Іван Ангел, Микола Пунда, члени виділу; Матвій Гаврилюк, господар Читальні.

В Ню Йорку основано комітет односільчан Іванівки, в якого склад входять: Дмитро Костишин, предсідатель; Петро Шмір, касієр; Іван Гуть, фінансовий секретар; і Петро Мандюк, рекордовий секретар.

Проситься односільчан з других міст порозумітися з комітетом і присилати жертви на адресу касієра:

Peter Shmyr
535 E. Sixth St.,
New York City.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.